

Nr 30.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken, m. m.

Genom en den 5 april 1949 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 183, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) L a g

om ändrad lydelse av 33 kap. 4 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 33 kap. 4 § rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

33 KAP.

33 KAP.

4 §.

4 §.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Delgivning i rättegång skall ske genom rättens försorg. Begär part att få ombesörja delgivning, må det anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Delgivning av tredskodom, *som ej innebär fastställande av intecknad fordran till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt*, skall ske genom rättens försorg, allenast om parten begär det.

Har åklagare — — — — — av honom.

Under förundersökning — — — meddelat beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949 men skall icke äga tillämpning, när tredskodomen meddelats före nämnda dag.

2) Lag

angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1946 (nr 808 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag).

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

17 §.

I lagsökningsmål — — — omedelbart därefter.

Har i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, skall om delgivning av utslaget gälla vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av tredskodom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949.

3) Lag

om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört.

Härigenom förordnas som följer.

Har intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål, som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1948 till och med den 30 juni 1949, skall den verkan, som fastställandet medfört enligt 77 a § utsökningslagen, vara förfallen, där ej borgenären sist före utgången av år 1949 äskat tvångsförvaltning eller ock antingen, på sätt är särskilt stadgat, begärt försäljning av egendomen, tomträten eller vattenfallsrätten, eller eljest visat, att domen eller utslaget delgivits gäldenären.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt *rättegångsbalkens* regler om rättegången i tvistemål kan, där saken är sådan att förlikning därom är tillåten, tredskodom under vissa ytterligare förutsättningar meddelas mot utebliven part. Bestämmelserna här om återfinnas i 44, 53 och 57 kap. Den mot vilken tredskodom givits äger jämlikt 49 kap. 1 § och 54 kap. 1 § ej fullfölja talan mot domen, d. v. s.

få denna bragt under prövning av högre instans, men har enligt bestämmelser i 44 kap. 9 §, till vilka i 53 och 57 kap. för där avsedda fall hänvisas, rätt till återvinning i anledning av sådan dom. Återvinning, som alltså är det enda ordinära rättsmedel, vilket står den tredskovis dömda parten till buds, skall sökas hos den rätt, där talan väckts, inom en månad från den dag då domen delgavs parten. Uteblir part, som erhållit återvinning, ånyo och meddelas tredskodom mot honom, är jämlikt 44 kap. 10 § hans rätt till återvinning förfallen. Så länge den part mot vilken tredskodomen givits äger rätt till återvinning, anses domen i vad den gått honom emot icke ha vunnit laga kraft. En första förutsättning för att en tredskodom skall kunna vinna laga kraft är alltså att domen delgives den part mot vilken domen givits. Enligt 33 kap. 4 § första stycket första punkten skall delgivning i rättegång, varunder principiellt inbegripes delgivning av meddelad tredskodom, ske genom rättens försorg. I andra punkten stadgas emellertid, att om part begär att få ombesörja delgivning, det må anförtros honom, om rätten finner det kunna ske utan olägenhet. Beträffande delgivning av tredskodom upptages i en tredje punkt den särskilda undantagsbestämmelsen, att delgivningen skall ske genom rättens försorg allenast om parten begär det. Om så ej sker ankommer delgivning av tredskodom på den som fått sådan dom, därvid tillstånd, som i andra punkten sägs, icke behöver inhämtas. Delgivning genom rättens försorg sker utan särskild kostnad för part.

Enligt 34 § *lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande* (lagsökningslagen) gäller, att om i lagsökningsmål borgenärs talan bifallits, gäldenären äger att hos rätten söka återvinning. Ansökan om återvinning i lagsökningsmål skall jämlikt 35 § lagsökningslagen göras inom en månad från den dag, då utslaget delgavs gäldenären. Om sådan återvinningstalan skall även i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål äga motsvarande tillämpning; rättens utslag i lagsökningsmålet skall därvid anses som tredskodom.

I sådana fall, där intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål, ha ovan berörda regler om rättsmedlet mot dylika avgöranden visat sig kunna medföra vissa olägenheter. Dessa sammanhånga med bestämmelserna om avgörandenas exekutiva verkan.

När domstol fastställt intecknad fordran till betalning ur fast egendom, skall det enligt 77 a § *utsökningslagen* anses som om egendomen blivit utmätt. Egendomen får emellertid enligt 51 § andra stycket samma lag ej säljas förr än domstolens utslag vunnit laga kraft. Enligt 86 § andra stycket gäller vidare, att den verkan, utslaget enligt 77 a § medfört, förfaller bl. a. om borgenären icke sist två månader efter det utslaget vunnit laga kraft begärt försäljning av egendomen eller äskat tvångsförvaltning av den.

Enligt 18 § 1 mom. *inteckningsförordningen* medför inteckning för fordran rätt att i den ordning utsökningslagen bestämmer ur egendomen utbekomma vad som är intecknat, dock ej ränta för längre tid före den dag

utmätning sker än två år. Härtill kommer emellertid ränta från denna tidpunkt fram till dagen för köpeskillingsfördelningen.

Om de förut antydda olägenheterna av gällande bestämmelser må här ytterligare nämnas följande. Det torde ej sällan inträffa, att sedan genom tredskodom eller utslag i lagsökningsmål in-tecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom och egendomen sålunda dömts i mät, uppgörelse träffas mellan borgenären och gäldenären. Om i dylikt fall delgivning ombesörjts av borgenären eller måhända icke alls kommit till stånd, kan överexekutor icke avgöra, huruvida utslaget vunnit laga kraft. Till följd därav kan ej heller fastställas någon tidpunkt, när enligt 86 § utsökningslagen utslagets utmätningssverkan förfallit. De av utslaget föranledda anteckningarna i fastighetsboken kunna därför komma att till förfång för ägaren kvarstå för all framtid. Visserligen torde gäldenären, om han hos inskrivningsdomaren företer bevis om uppgörelsen, kunna få anteckningarna avförda. Denna möjlighet kan dock förbises. En annan olägenhet är att borgenären genom att dröja med delgivningen av utslaget kan hålla frågan om egendomens försäljning svävande under lång tid och därigenom bereda sig tillfälle att vid en slutligen påkallad exekutiv auktion erhålla förmånsrätt för åtskilliga års ränta, vilket kan medföra risk för att högre liggande in-teckningar bliva nödlidande.

Med anledning av de olägenheter som sålunda yppat sig har inom justitie-departementet utarbetats en *promemoria* vari möjligheterna att komma till-rätta därmed undersökts.

I denna anvisas tre tänkbara utvägar att undanröja de berörda olägen-heterna. En utväg vore att låta tiden för sökande av återvinning räknas icke från delgivningen utan från utslagets meddelande. En annan lösning vore att göra delgivning genom rätten obligatorisk beträffande domar och utslag av nu ifrågavarande beskaffenhet. Slutligen skulle man för nu avsedda fall kunna föreskriva en särskild, ej alltför snävt tillmätt frist, inom vilken del-givning måste verkställas och bevis därom avlämnas till överexekutor vid påföljd att utslagets utmätningssverkan eljest vore förfallen.

Över promemorian ha efter remiss *yttranden* avgivits av olika myndighe-ter, inrättningar och sammanslutningar.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Zetter-berg*, till en början:

»De i promemorian berörda olägenheter, som visat sig kunna följa av gäl-lande regler om återvinning såsom enda rättsmedel mot tredskodomar och utslag i lagsökningsmål, böra uppenbarligen snarast undanröjas.

Till de tre tänkbara lösningar, som anvisas i promemorian, torde kunna läggas ännu en. Regeln i 51 § andra stycket utsökningslagen, att när in-tecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, försäljning ej må äga rum förr än utslaget vunnit laga kraft, skulle nämligen kunna tänkas modi-

fierad genom ett tillägg av innehåll, att ansökan om återvinning likväl icke utgör hinder för försäljning, såvida ej rätten i återvinningsmålet annorledes förordnar. Väljes denna utväg erfordras ett tillägg till de i 86 § andra stycket utsökningslagen meddelade bestämmelserna, enligt vilket, där återvinning må sökas, utslaget utmättningsverkan förfaller om borgenären icke inom viss tid från den dag då utslaget meddelades begärt försäljning av egendomen eller äskat tvångsförvaltning. Valet mellan de olika lösningarna bjuder på vissa svårigheter.»

Rörande möjligheten att föreskriva obligatorisk delgivning genom rättens försorg erinrar departementschefen om att sådan delgivning ger, oberoende av parts åtgörande, en punkt från vilken laga kraftens inträde kan räknas. Mot en i promemorian framkommen invändning, att möjligheten till delgivning genom borgenärens egen försorg icke lämpligen borde uteslutas, anför departementschefen, att det icke lärer möta betänklighet att låta delgivningen ske enligt de för delgivning i rättegång i allmänhet gällande bestämmelserna. Departementschefen yttrar vidare bland annat:

»Rätten skulle följaktligen kunna bifalla en anhållan från borgenären att själv få ombesörja delgivningen under förutsättning, bl. a., att borgenären icke kunde antagas vilja fördröja delgivningen. Rätten har därvid enligt 32 kap. 2 § rättegångsbalken att förelägga borgenären viss tid, inom vilken delgivning sist skall ha skett och bevis därom skall ha inkommit till rätten; skulle dylikt bevis ej inom föreskriven tid inkomma har rätten att förordna om ny delgivning, därvid rätten regelmässigt torde finna anledning att själv övertaga delgivningen. Sannolikt skulle emellertid delgivning genom rättens försorg bliva ojämförligt vanligast, närmast av kostnadsskäl. Sådan delgivning kan enkelt ordnas på så sätt att en för delgivning avsedd utskrift göres på samma gång som övriga utskrifter och omedelbart efter domens eller utslagets meddelande expedieras för delgivning. Att delgivningen understundom är överflödig därför att uppgörelse mellan parterna träffas under hand kan icke anses utgöra något avgörande skäl mot den nu ifrågavarande lösningen. En fördel med densamma är att de visserligen sällsynta men dock icke opraktiska fall, där delgivningen stöter på hinder, ej kräva särskilt beaktande.

I valet mellan de fyra diskuterade lösningarna finner jag mig böra förordna den som innebär, att tredskodomar och lagsökningsutslag, varigenom intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt, skola delgivas enligt de för delgivning i rättegång i allmänhet givna bestämmelserna. Delgivning skulle alltså i regel ske genom rättens försorg. För genomförande av denna lösning erfordras, att undantagsbestämmelsen i 33 kap. 4 § första stycket tredje punkten rättegångsbalken inskränkes så att den endast avser andra tredskodomar än de nyss nämnda, på vilka därefter huvudreglerna i första och andra punkterna bliva tillämpliga. Härjämte torde i 17 § lagsökningslagen böra införas en bestämmelse av innehåll, att därest i lagsökningsmål borgenärens talan bifallits, skall i fråga om delgivning av utslaget vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av tredskodom äga motsvarande tillämpning.

Såsom Svea hovrätt och överståthållarämbetet anfört erfordras särskilda bestämmelser med hänsyn till tredskodomar och utslag i lagsökningsmål varigenom intecknad fordran fastställts till betalning ur fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt och som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1948, då nu gällande bestämmelser tillkommo, intill den dag då den föreslagna lagstiftningen träder i kraft. Det synes böra stadgas en särskild frist, inom vilken borgenären skall vara pliktig att söka verkställighet eller eljest visa, att domen eller utslaget delgivits gäldenären, vid äventyr om det försummas att avgörandets utmättningsverkan förfaller. Det torde icke erfordras någon särskild erinran om att samma verkan redan före den särskilda fristens utgång kan ha förfallit på grund av bestämmelserna i 86 § andra stycket utsökningslagen. För att rättsförluster om möjligt icke skola uppkomma bör fristen icke göras alltför kort. Om den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 juli 1949 torde fristen lämpligen böra utlöpa vid årsskiftet 1949—50.»

Lagrådet har gjort viss erinran mot den av departementschefen förordade ändringen i 33 kap. 4 § rättegångsbalken. Vad lagrådet anfört har departementschefen beaktat i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av nämnda lagrum.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 183, måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 3 maj 1949.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Branting, Krügel, Lodenius*, Olofsson*, Lindblom, fru Sjöström-Bengtsson*, herrar John Wiktor Jonsson och Löthner;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud*, Werner*, Johnsson i Stockholm, Landgren, fröken Öberg och herr Östlund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.